

Briuselis, 2022 m. birželio 21 d.
(OR. fr, en)

10505/22

AUDIO 58
HYBRID 65
JAI 928
FREMP 139
CATS 43
ASIM 57
PROCIV 87
AG 72
BY 5
RELEX 856
COEST 475
CULT 66
SOC 392
VISA 111

DISINFO 57
EUAM UKRAINE 27
JAIEX 72
POLGEN 92
JUSTCIV 91
COHOM 65
DIGIT 125
EJN 25
EUROJUST 78
COPEN 251
DATAPROTECT 199
CYBER 233
GENDER 116

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Delegacijoms

Dalykas: Tarybos išvados dėl žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų apsaugos ir saugumo

Delegacijoms priede pateikiamos pirmiau nurodytos Tarybos išvados, kurias Bendrųjų reikalų taryba patvirtino 2022 m. birželio 21 d. posėdyje.

Tarybos išvados dėl žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų apsaugos ir saugumo

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

PAŽYMI, KAD:

1. Demokratija grindžiama naudojimusi teise į nuomonės ir saviraiškos laisvę ir informacijos laisvę tiek realiame gyvenime, tiek internete. Tai yra žurnalistikos profesijos pagrindas ir kartu turi būti sukurta aplinka, galinti užtikrinti žurnalistų ir žiniasklaidos specialistų apsaugą ir saugumą.
2. Šiandien daugelis žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų negali laisvai ir nepriklausomai dirbti visur, kaip tai turėtų būti. Europoje ir kitose pasaulio vietose didėja kliūtys saviraiškos laisvei ir laisvei informuoti, taip pat dažnėja išpuoliai prieš šias laisves¹. Nesaugumas, su kuriuo jie susiduria ginkluotuosiuose konfliktuose, yra dar didesnis. Nors jie yra nešališkos informacijos šaltinis, būtinas siekiant nustatyti faktus ir suprasti konfliktą, jie yra ypač pažeidžiami ir patys gali tapti taikiniais, kaip rodo tebesitęsianti Rusijos karinė agresija prieš Ukrainą².

¹ JT Generalinės Asamblėjos rezoliucijoje A/C.3/L.49/Rev1 „Žurnalistų saugumas ir nebaudžiamumo klausimas“ (angl. „*The safety of journalists and the issue of impunity*“) išreikštas gilus susirūpinimas dėl to, kad visame pasaulyje padaugėjo žurnalistų ir žiniasklaidos specialistų, kurie pastaraisiais metais buvo nužudyti, kankinami, suimti, sulaikyti, bauginami, ir prie kurių buvo priekabiauama, kai tiesioginė to priežastis – jų profesija: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N21/329/42/PDF/N2132942.pdf?OpenElement>

² Kaip aprašyta [Europos Tarybos žurnalistikos apsaugos ir žurnalistų saugumo skatinimo platformoje \(https://fom.coe.int/en/pays/detail/11709594\)](https://fom.coe.int/en/pays/detail/11709594). Taip pat žr. Europos Tarybos platformos, skirtos žurnalistikos apsaugai ir žurnalistų saugumui skatinti, organizacijų partnerių 2022 m. metinę ataskaitą „Spaudos laisvės apsauga įtampos ir konfliktų metu“ (angl. „*Defending Press Freedom in Times of Tension and Conflict*“) (<https://rm.coe.int/platform-protection-of-journalists-annual-report-2022/1680a64fe1>).

3. Žurnalistai ir kiti žiniasklaidos specialistai susiduria su daugybe grėsmių ir yra stigmatizuojami, bauginami, neteisėtai sekami bei patiria smurtą, – jie yra fiziškai ir psichologiškai žalojami ar net nužudomi – piktavališką baudžiamąjį persekiojimą, nepagrįstą ekonominį spaudimą ir yra daroma žala jų reputacijai. Šis smurtas taip pat pasireiškia internete per įžeidimus, neapykantos kurstymą, priekabiavimą ir grąsinimus mirtimi.
4. Žurnalisčių padėtis kelia ypač didelį susirūpinimą³: joms kyla papildoma rizika – tiek jos kiekio, tiek tipų atžvilgiu. Toks smurtas dėl lyties yra įvairių formų, įskaitant priekabiavimą internete, grąsinimus išžaginti ir nužudyti, taip pat neapykantos kurstymą. Tokios grėsmės taip pat neproporcingai veikia mažumoms ar socialiai atskirtoms grupėms priklausančius žurnalistus⁴.
5. Žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų ekonominė padėtis taip pat tampa vis nesaugesnė. Dėl daugelio žiniasklaidos priemonių finansinio ir ekonominio nesaugumo, kurį rodo tai, kad buvo uždarytos kelios iš jų, žiniasklaidos specialistai tampa pažeidžiamesni. Be to, dėl būtinybės dirbti veiksmingai ar pelningai, ypač privačios žiniasklaidos atveju, kartais gali pablogėti žurnalistų darbo sąlygos ir kokybė. Skaitmeninė transformacija ir pasaulinių subjektų bei socialinių tinklų, konkuruojančių su žiniasklaidos priemonėmis internetinės reklamos rinkoje⁵, plėtra, taip pat pandemijos, per kurią žiniasklaidos priemonės patyrė pajamų nuostolių, viršijančių nacionalinių pajamų sumažėjimą, padariniai⁶ lėmė didesnę žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų ekonominę nesaugumą.

³ Žr., pvz., 2021 m. Žiniasklaidos pliuralizmo stebėsenos ataskaitą; Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (FRA) 2014 m. ataskaitą „Smurtas prieš moteris. ES masto apklausa“; FRA 2021 m. tyrimą „Nusikaltimai, saugumas ir aukų teisės“; Europos Tarybos platformos, skirtos žurnalistikos apsaugai ir žurnalistų saugumui skatinti, organizacijų partnerių 2021 m. metinę ataskaitą; UNESCO 2020 m. ataskaitą „Smurtas prieš žurnalistes internete. Pasaulinė paplitimo ir poveikio apžvalga“ (angl. „*Online violence against women journalists: a global snapshot of incidence and impacts*“); UNESCO 2021 m. ataskaitą „Bauginimas: pasaulinės smurto prieš žurnalistes internete tendencijos“ (angl. „*The Chilling: Global trends in online violence against women journalists*“); ESBO 2020 m. Žurnalisčių saugumo internete išteklių vadovą (angl. *Resource Guide on the Safety of Female Journalists Online*); ESBO 2021 m. ataskaitą „Smurtas prieš žurnalistes ir politikas: didėjanti krizė“ (angl. „*Violence against women journalists and politicians: a growing crisis*“).

⁴ TSI, Geriausia naujienų tarnybų praktika reaguojant į smurtą prieš žurnalistus internete (angl. *Newsroom Best Practices for Addressing Online Violence against Journalists*)

⁵ 2020 m. gruodžio mėn. Tarybos išvados dėl laisvos ir pliuralistinės žiniasklaidos sistemos apsaugos.

⁶ Roberta Carlini ir Konrad Bleyer-Simon: *Žiniasklaidos ekonomika pandemijos metu. Europinė perspektyva* (angl. *Media economy in the pandemic a European perspective*); Techninė ataskaita; Žiniasklaidos pliuralizmo ir žiniasklaidos laisvės centras (CMPF), 2021 m. sausio mėn.

6. Europos Komisija pateikė pasiūlymą dėl Direktyvos dėl strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo (SLAPP)⁷, kuriame siūloma Europos Parlamentui ir Tarybai nustatyti procedūrines apsaugos nuo tokių ieškinių priemones, ir kartu pateiktą rekomendaciją⁸, kurioje valstybėms narėms pateikiamos gairės tokiais klausimais.
7. Valstybės narės ir Europos Komisija buvo paragintos⁹ įgyvendinti Europos kultūros ir kūrybos pramonės ekosistemos strategiją, kad, *inter alia*, būtų sudarytos palankesnės sąlygos susipažinti su informacija apie žiniasklaidos priemones prieinamą finansavimą, sujungiant „CultureEU“ finansavimo vadovą ir audiovizualinei ir naujienų žiniasklaidai skirtą grafinio vaizdavimo priemonę, kad naujienų žiniasklaidos specialistai ir įmonės turėtų vieną daugiakalbį skaitmeninį portalą, kuriame būtų nurodytos įvairios jiems prieinamos finansavimo galimybės.
8. 2022 m. Europos Komisija toliau remia Greitojo reagavimo į spaudos ir žiniasklaidos laisvės pažeidimus mechanizmą, kuris yra programos „Kūrybiška Europa“ dalis ir kuriuo sudaromos sąlygos remti, *inter alia*, tarpvalstybinį žiniasklaidos bendradarbiavimą, įskaitant nepriklausomą ir tiriamąją žurnalistiką, teikdama dotacijas partnerystėms žurnalistikos srityje¹⁰.

⁷ Dok. 8529/22 – COM(2022) 177 final.

⁸ Dok. C(2022) 2428 final.

⁹ 2022 m. balandžio 4 d. Tarybos išvados dėl Europos kultūros ir kūrybos pramonės ekosistemos strategijos kūrimo (2022/C 160/06).

¹⁰ Programos „Kūrybiška Europa“ įgyvendinimo 2022 m. metinė darbo programa, <https://culture.ec.europa.eu/document/2022-annual-work-programme-creative-europe-programme>

PALANKIAI VERTINA TAI, KAD:

9. 2021 m. rugsėjo 16 d. Europos Komisija priėmė Rekomendaciją dėl žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų apsaugos, saugumo ir įgalėjimo užtikrinimo Europos Sąjungoje, atliekančią svarbių gairių valstybėms narėms vaidmenį. Europos Komisija paskelbė ketinanti paskelbti tyrimą dėl, *inter alia*, jos rekomendacijos įgyvendinimo stebėsenos rodiklių, kuriuo galėtų būti sprendžiami su saugumu internete ir visų pirma parama žurnalistams ir mažumoms priklausantiems žurnalistams susiję klausimai.

PRAŠO EUROPOS KOMISIJOS:

10. Atsižvelgiant į esamą Europos naujienų žiniasklaidos forumą, skatinti reguliariai organizuoti diskusijas ir keitimąsi geriausios praktikos pavyzdžiais žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų apsaugos ir saugumo srityje, sudarant palankesnes sąlygas dialogui su suinteresuotaisiais subjektais dėl atitinkamų pokyčių.
11. Toliau vertinti esamus bandomuosius projektus ir parengiamuosius veiksmus, skirtus žiniasklaidos laisvei ir pliuralizmui remti, kad jie būtų platesnio masto ir apimtų ilgesnį laikotarpį.
12. Didinti nepriklausomos ir tiriamosios žurnalistikos¹¹, kuri labai prisideda prie viešojo ir demokratinio gyvenimo, finansavimą, remiantis, *inter alia*, naujienų iniciatyva¹² (angl. *News Initiative*) ir, pavyzdžiui, „InvestEU“.
13. Įgyvendinant visas atitinkamas iniciatyvas, susijusias su ES skaitmenine strategija, atsižvelgti į žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų saugumą internete ir žodžio laisvę.

¹¹ Kaip pabrėžta Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliucijoje Nr. 1003 (1993) „Žurnalistikos etika“ ir Rezoliucijoje Nr. 2066 (2015) „Žiniasklaidos atsakomybė ir etika kintančioje žiniasklaidos aplinkoje“, taip pat Europos Tarybos Ministrų komiteto rekomendacijoje CM/Rec(2022)4 valstybėms narėms dėl palankios aplinkos kokybiškai žurnalistikai skatinimo skaitmeniniame amžiuje, žurnalistika grindžiama etikos principais, tokiais kaip teisingumas, tinkamos tikrinimo ir įrodinėjimo priemonės ir nešališkumas pristatant, apibūdinant ir pasakojant.

¹² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/news-initiative>

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ IR EUROPOS KOMISIJOS ATITINKAMOSE JŲ
KOMPETENCIJOS SRITYSE IR LAIKANTIS SUBSIDIARUMO PRINCIPO:

14. Skatinti visų susijusių suinteresuotųjų subjektų, pavyzdžiui, naujienų tarnybų vadovų, teisėsaugos institucijų, teisėjų ir kitų su skaitmeniniu saugumu susijusių institucijų, mokymąsi visą gyvenimą¹³ apie žurnalistų ir žiniasklaidos specialistų apsaugą.
15. Skatinti plėtoti žiniasklaidos ir informacinio raštingumo iniciatyvas, kuriomis siekiama didinti informuotumą apie žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų saugumą¹⁴.
16. Skatinti žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų, visų pirma žurnalisčių, mažumoms ar socialiai atskirtoms grupėms priklausančių žurnalistų, saugumą internete ir skaitmeninį įgalėjimą, pavyzdžiui, skatinant kurti specialias ekspertų grupes, kurios galėtų rinkti informaciją ir dalytis gerąja patirtimi, kaip kovoti su internetiniais išpuoliais ir grasinimais – tai galėtų suburti žiniasklaidos atstovus ir reguliavimo institucijas ES arba valstybių narių lygmeniu, teisėsaugos pareigūnus ir kibernetinio saugumo pareigūnus.
17. Skatinti glaudesnę interneto platformų ir pilietinės visuomenės organizacijų, turinčių ypatingos patirties kovojant su koordinuotais internetiniais išpuoliais, grasinimais, priekabiavimu, sekimu internete ar neapykantos kurstymu prieš žurnalistams ir kitus žiniasklaidos specialistus, bendradarbiavimą, siekiant geriau suprasti šias grėsmes, geriau į jas reaguoti ir atitinkamai pritaikyti platformų praktiką. Tai galėtų būti daroma, pavyzdžiui, palaikant reguliarius dialogus, kuriuose galėtų dalyvauti valdžios institucijos.

¹³ Kaip apibrėžta 2021 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/817, kuriuo nustatoma Sąjungos švietimo bei mokymo, jaunimo ir sporto programa „Erasmus+“ ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1288/2013, 2 straipsnio 1 punkte (OL L 189, 2021 5 28, p. 1).

¹⁴ Žr. Europos Tarybos rekomendaciją CM/Rec(2016)4 dėl žurnalistikos apsaugos ir žurnalistų bei kitų žiniasklaidos veiklos vykdytojų saugumo (angl. *Recommendation CM/Rec(2016)4 on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors*).

18. Remti žurnalisčių ir mažumoms priklausančių žurnalistų apsaugos projektų ir iniciatyvų, visų pirma tų, kurie sudaro sąlygas gerinti skaidrumą ir informavimą apie išpuolius prieš juos ir jų diskriminaciją, taip pat projektų ir iniciatyvų, kuriais skatinama lygybė ir įtrauktis žiniasklaidos sektoriuje ir naujienų tarnybose, ir iniciatyvų, kuriomis didinamas informuotumas apie smurto ir priekabiavimo prieš žurnalistus ir kitus žiniasklaidos specialistus prevenciją ir kovą su tokiu elgsiu, įgyvendinimą.
19. Toliau gerinti, visų pirma vykdant mokslinius tyrimus, žinias apie galimą riziką žiniasklaidos specialistams ir geriausios praktikos pavyzdžius, kurie gali padėti, visų pirma jų apsaugos ir saugumo ginkluotų konfliktų zonose srityje.
20. Remti iniciatyvas ir mechanizmus, kuriais siekiama pagerinti žiniasklaidos priemonių ekonominį ir finansinį tvarumą, įskaitant iniciatyvas ir mechanizmus, susijusius su gretutinių teisių, nustatytų spaudos leidėjams Direktyva (ES) 2019/790¹⁵, perkėlimu į nacionalinę teisę, ir tuos, kuriais siekiama pagerinti žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų įdarbinimą, ir atlikti jų darbo sąlygų tyrimus, laikantis 2019 m. lapkričio 8 d. Tarybos rekomendacijos.
21. Skatinti iniciatyvas ir mechanizmus, kuriais remiami jauni ir naujai darbo rinkoje dalyvaujantys žurnalistai ir žiniasklaidos specialistai, taip pat laisvai samdomi žurnalistai ir žiniasklaidos specialistai bei vietos ir regioninės žiniasklaidos darbuotojai, taip sustiprinant jų informavimo laisvę.

¹⁵ 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2001/29/EB (OL L 130, 2019 5 17, p. 92).

22. Remti iniciatyvas ir mechanizmus, kuriais skatinamas keitimasis geriausios profesinės praktikos pavyzdžiais ir jos stiprinimas, visų pirma didinant žurnalistikos ir žiniasklaidos studentų informuotumą apie pavojus, su kuriais jie gali susidurti savo būsimoje karjeroje, ir geriausius būdus su jais kovoti, ir skatinti aktyvesnį dalyvavimą svarbiuose Europos patyrimuose jų studijų metu, kad jie galėtų susipažinti su įvairialype aplinka ir įvairia tyrimo bei leidybos praktika.
23. Skatinti šį sektorių kurti iniciatyvas ir rodiklius, susijusius su naujienų ir žiniasklaidos priemonių patikimumu, tokius kaip žurnalistų, faktų tikrintojų ir kitų žiniasklaidos specialistų įdarbinimas, kad platformos ir reklamuotojai būtų skatinami parodyti atsakomybę prisidedant prie to, kad būtų užtikrintas patikimos informacijos ir įvairių požiūrių prieinamumas.
24. Įsipareigoti apsaugoti žurnalistus ir kitus žiniasklaidos specialistus visame pasaulyje atitinkamuose daugiašaliuose forumuose, dvišaliuose santykiuose, nacionaliniu lygmeniu ir tarptautinėse žurnalistų ir laisvės informuoti apsaugos iniciatyvose, ypatingą dėmesį skiriant žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų, dirbančių konfliktų zonose arba iš jų atvykstančių, apsaugai ir saugumui.
25. Remti žurnalistus ir kitus žiniasklaidos specialistus, siekiančius nepriklausomai ir nešališkai nušviesti ginkluotus konfliktus, visų pirma Rusijos vykdomą karinę agresiją prieš Ukrainą, ir skatinti iniciatyvas, kuriomis populiarinamas jų darbas ir jo sklaida, pavyzdžiui, specialius skyrius žiniasklaidos paslaugų srityje, visų pirma ukrainiečių kalba.

26. Remti nepriklausomus ir ištremtus žurnalistus ir žiniasklaidos specialistus, visų pirma iš tokių šalių kaip Ukraina, Baltarusija ir Rusijos Federacija, atsižvelgiant į jų individualią padėtį ir tremties priežastis. Ši parama, kai aktualu, galėtų būti profesinė, finansinė, socialinė, administracinė ar teisinė pagalba, be kita ko, iš privačiojo sektoriaus, ir ja būtų siekiama sukurti saugias darbo sąlygas ir padėti atnaujinti jų profesinę veiklą, pavyzdžiui, pasitelkiant kursus arba iniciatyvas, kuriomis sudaromos palankesnės sąlygos rasti įsidarbinimo galimybių.
27. Keistis valstybių narių patirtimi, kaip geriausiai priimti žurnalistus ir kitus žiniasklaidos specialistus iš nuo konfliktų nukentėjusių regionų.
28. Keistis geriausios praktikos pavyzdžiais ir iki 2025 m. įvertinti šių išvadų įgyvendinimą.

ES sutartys

- Europos Sąjungos sutartis, ypač jos 2 straipsnis: „Sąjunga yra grindžiama šiomis vertybėmis: pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybe, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Šios vertybės yra bendros valstybėms narėms, gyvenančioms visuomenėje, kurioje vyrauja pliuralizmas, nediskriminavimas, tolerancija, teisingumas, solidarumas ir moterų bei vyrų lygybė.“
- Pagrindinių teisių chartija, ypač jos 11 straipsnis: „Kiekvienas turi teisę į saviraiškos laisvę. Ši teisė apima laisvę turėti savo įsitikinimus, gauti bei skleisti informaciją ir idėjas valdžios institucijoms nekliudant ir nepaisant valstybių sienų.“

Tarybos dokumentai

- Tarybos išvados dėl laisvos ir pliuralistinės žiniasklaidos sistemos apsaugos (2020/C 422/08)
- 2022 m. balandžio 4 d. Tarybos išvados dėl Europos kultūros ir kūrybos pramonės ekosistemos strategijos kūrimo
- 2019 m. lapkričio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių (2019/C 387/01)

Komisijos dokumentai

- Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl Europos demokratijos veiksmų plano, COM(2020) 790 final

- Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos žiniasklaida skaitmeniniame dešimtmetyje: gaivinimo ir transformacijos rėmimo veiksmų planas“, COM(2020) 784 final
- Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2021 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita“, COM(2021) 700 final
- 2021 m. rugsėjo 16 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2021/1534 dėl žurnalistų ir kitų žiniasklaidos specialistų apsaugos, saugumo ir įgalėjimo užtikrinimo Europos Sąjungoje

Europos Tarybos dokumentai

- Rekomendacija CM/Rec(2016)4 dėl žurnalistikos apsaugos ir žurnalistų bei kitų žiniasklaidos veiklos vykdytojų saugumo (angl. *Recommendation CM/Rec(2016)4 on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors*)
- 2021 m. Rezoliucija dėl žurnalistų saugumo (angl. *Resolution on the safety of journalists*)
- Ministrų komiteto rekomendacija CM/Rec(2022)4 valstybėms narėms dėl palankios aplinkos kokybiškai žurnalistikai skatinimo skaitmeniniame amžiuje (angl. *Recommendation CM/Rec(2022)4 of the Committee of Ministers to Member States on promoting a favourable environment for quality journalism in the digital age*)

Jungtinių Tautų dokumentai

- Saugumo Tarybos rezoliucija 2222 (2015) dėl žurnalistų apsaugos ir nebaudžiamumo klausimo (angl. *Security Council resolution 2222 (2015) on protection of journalists and the issue of impunity*)
- JT Generalinės Asamblėjos rezoliucija A/C.3/76/L.49/Rev1 „Žurnalistų saugumas ir nebaudžiamumo klausimas“ (angl. „*The safety of journalists and the issue of impunity*“)
- 2021 m. ataskaita „Smurtas prieš žurnalistes ir politikas: didėjanti krizė“ (angl. „*Violence against women journalists and politicians: a growing crisis*“)